

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu J. G. prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek na podstawie art. 50e ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem na podstawie przedłożonej dokumentacji udowodnił do dnia 31 stycznia 2020r. jedynie 23 lata, 6 miesięcy i 12 dni pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury górniczej. Domagał się zaliczenia do okresów pracy górniczej okresu służby wojskowej odbytej od dnia 12 sierpnia 1996r. do dnia 11 sierpnia 1998r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2020r. Sąd Okręgowy w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu J. G. prawo do emerytury górniczej, począwszy od dnia 1 lutego 2020r.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony J. G. jest zatrudniony w (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w G. od dnia 29 czerwca 1993r. na stanowisku górniczym pod ziemią (od 1 listopada 1993r. do 11 sierpnia 1996r. – ślusarza pod ziemią). W okresie zatrudnienia ubezpieczony został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, którą pełnił od dnia 12 sierpnia 1996r. do dnia

11 sierpnia 1998r. (1 rok, 11 miesięcy i 29 dni)). Po zakończeniu służby wojskowej ubezpieczony powrócił do pracy na stanowisku ślusarza pod ziemią dnia 18 sierpnia 1998r.

Dnia 7 lutego 2020r. ubezpieczony złożył wniosek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. o przyznanie prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek oraz o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, w rozpoznaniu którego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Przechodząc do rozważań Sąd wskazał, że kwalifikację służby wojskowej dla celów emerytalnych należy analizować przez pryzmat ustawy z dnia 21 listopada 1967r.

o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967r., Nr 44, poz. 220 ze zm.) – zwaną dalej ustawą – w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia zatrudnienia ubezpieczonego po zakończeniu służby wojskowej. Ustawa ta stanowi

lex specialis w stosunku do ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy, (w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia czynnej służby wojskowej przez ubezpieczonego) pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę w zakładzie pracy, w którym był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w tym zakładzie w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

Sąd zauważył, że cytowany przepis art. 120 ust. 1 ustawy wskazuje, iż okres służby wojskowej traktuje się tak samo jak wykonywanie w tym czasie pracy przez pracownika (wykładnia językowa). Jeżeli pracownik wrócił do zakładu pracy, jego zatrudnienie przed służbą wojskową, okres służby wojskowej i okres pracy po służbie wojskowej traktuje się tak, jakby to był nieprzerwany okres zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy.

W tym zakresie Sąd odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2018r., I UK 513/16 i z dnia 3 sierpnia 2016r., I UK 283/15).

W związku z powyższym Sąd przyjął, że okres odbytej czynnej służby wojskowej przez ubezpieczonego zatrudnionego na stanowisku górniczym pod ziemią, który po zakończeniu tej służby powrócił do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy, a skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszystkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy górniczej pod ziemią, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek.

W tej kwestii Sąd wskazał, że stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach jest rozbieżne. W wyroku z 10 września 2019r. sygn. III AUa 1341/19 Sąd ten wyraził pogląd jak w niniejszej sprawie, odmiennie natomiast w sprawie III AUa 552/19 (wyrok z 10 czerwca 2019r.).

Następnie Sąd stwierdził, że skoro ubezpieczony legitymuje się 25 letnim stażem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (z uwzględnieniem okresu czynnej służby wojskowej) oraz złożył wnioszek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, to przysługuje mu prawo do emerytury górniczej na podstawie art. 50e ustawy emerytalnej, poczynając od dnia 1 lutego 2020r. (art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Apelację od przedstawionego wyroku złożył organ rentowy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 50e ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez błędne uznanie, że w przypadku odwołującego została spełniona przesłanka legitymowania się okresem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 25 lat, i nabył prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek i zajmowane stanowisko poczynając od 1 grudnia 2019r., w sytuacji gdy art. 50e wyraźnie i jednoznacznie łączy prawo do emerytury górniczej nie z okresami składkowymi i nieskładkowymi jako takimi, lecz z pracą górniczą zdefiniowaną w art. 50c ust. 1 ustawy, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią;

- art. 50c ust. 1 w związku z art. 50e ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Skarżący zgodził się z Sądem Okręgowym, że okres zatrudnienia ubezpieczonego przed i po odbyciu służby wojskowej stanowił pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią. W ocenie organu rentowego brak jednak podstaw do uznania, że okres odbytej czynnej służby wojskowej należy uwzględnić w stażu pracy górniczej, o którym mowa w art. 50e ustawy emerytalnej.

Wnoszący apelację zwrócił uwagę, że kwestia zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia i okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, w tym uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r., III UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42 i OSP 2014 nr 12, poz. 110). Rozważań tych nie można jednak przenosić na użytek rozpatrywania spełnienia przesłanek warunkujących przyznanie emerytury górniczej. Orzeczenie to zapadło w odmiennym stanie faktycznym. Emerytura górnicza jest świadczeniem stanowiącym wyjątek od emerytur przyznawanych w powszechnym wieku emerytalnym i dlatego też przesłanki warunkujące prawo do jej przyznania muszą być wykładane ściśle. Nie można także porównywać go ze świadczeniem, jakim jest emerytura w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szkodliwych. Emerytura górnicza jest świadczeniem wyjątkowym co przejawia się również w tym, że jego pobieranie możliwe jest przez osoby, bez względu na wiek emerytalny. Warunki nabycia prawa do emerytury górniczej określa samodzielnie art. 50e ustawy o emeryturach i rentach. Powołany przepis uzależnia prawo do przyznania emerytury górniczej bez względu na wiek od posiadania 25 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, do której

zaliczyć można jedynie okresy, o których mowa w 50e ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy. W katalogu tych okresów ustawodawca nie wskazał okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Również na gruncie art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest możliwe uwzględnienie okresu służby wojskowej do okresu pracy górniczej stanowiącego przesłankę prawa do emerytury.

Zdaniem organu rentowego analiza przepisów prawa ubezpieczeń społecznych prowadzi do wniosku, że nie jest możliwym postawienie znaku równości pomiędzy pracą górniczą w rozumieniu art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a pracą w szczególnych warunkach ujętą w wykazie A dział I „W górnictwie” rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Każda praca górnicza jest pracą w szczególnych warunkach, ale obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości uznania innych niż wymienione w art. 50c okresów prac w szczególnych warunkach za okresy pracy górniczej lub równorzędnej z górniczą przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej. Jedynie czasowo ustawodawca dopuszczał możliwość zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej poprzedzonej pracą górniczą i pod warunkiem podjęcia takiej pracy w ciągu 30 dni od dnia zakończenia tej służby, do okresów pracy górniczej, o której mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej na podstawie przepisów tej ustawy, pracownikom zwolnionym z pracy w ramach restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, którzy złożyli wnioski emerytalne do dnia 31 grudnia 2002r. - na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz.U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.) lub do dnia 31 marca 2004r. - na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 - 2006 (Dz.U. Nr 210, poz. 2037 ze zm.), pod dodatkowymi warunkami, że posiadali co najmniej 15 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy i spełniali warunki określone w art. 49 ustawy o emeryturach i rentach. W przypadku emerytur górniczych przyznawanych po osiągnięciu wieku emerytalnego okres czynnej służby wojskowej stanowił odrębną kategorię okresów zaliczalnych do pracy górniczej. Począwszy od 1 stycznia 2007r. regulacje dotyczące emerytur górniczych uległy wielu modyfikacjom, nierazdo zaostrażającym warunki przyznawania prawa do tych świadczeń, np. w zakresie wydłużenia okresu pracy górniczej z 5 do 10 lat, ograniczenia okresów zatrudnienia kwalifikowanych jako praca górnicza lub równorzędna z pracą górniczą, niezaliczania urlopu górniczego lub świadczenia górniczego do okresu pracy górniczej, czy też zlikwidowania okresów zaliczalnych do pracy górniczej. Wspomniana zmiana legislacyjna, przy zachowaniu dotychczasowego rozumienia pojęć "okresy pracy górniczej" i "okresy pracy równorzędnej z pracą górniczą", w opinii skarżącego, w sposób wyraźny wskazuje na zaostrażenie wymagań prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a, poprzez nieuwzględnianie w stażu emerytalnym dotychczasowych okresów uważanych za "okresy zaliczane do pracy górniczej". Oznacza to, że ustawodawca świadomie wyłączył możliwość zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do pracy górniczej warunkującej przyznanie emerytury górniczej.

Apelujący wywodził, że wprawdzie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w obecnie obowiązującym brzmieniu stanowi, że pracownikowi, który w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z czynnej służby podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy, to przepis ten nie stanowi podstawy żądania zaliczenia okresu tej służby przy ustalaniu uprawnień emerytalnych, ponieważ reguluje kwestię uprawnień pracowniczych wynikających ze stosunku pracy, unormowanych w Kodeksie pracy.

Regulacja ustawowych przesłanek nabycia prawa do emerytury górniczej ma charakter zupełny (zamknięty) co wyklucza uznanie okresu odbytej czynnej (zasadniczej) służby wojskowej za pracą górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 ustawy.

Pominięcie tego okresu powoduje, że na dzień 1 lutego 2020r. ubezpieczony nie legitymował się wymaganym okresem pracy górniczej, zatem nie spełniał przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury górniczej.

Ubezpieczony w odpowiedzi na apelację wnosił o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego za wszystkie instancje według norm prawem przepisanych.

Strony nie zgłosiły wniosku o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej.

Zatem Sąd drugiej instancji, na mocy art. 374 k.p.c., rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, uznając, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył prawa ubezpieczonego do emerytury górniczej bez względu na wiek.

Zgodnie z art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2020r., poz. 53 ze zm.), prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługuje pracownikom, którzy pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem ust. 2. Po myśli natomiast ust. 3 tego samego przepisu, prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem, że pracownik nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Bezspornym w kontrolowanej sprawie jest, że ubezpieczony, będący członkiem otwartego funduszu emerytalnego, złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, za pośrednictwem ZUS i organ rentowy uznał, że na dzień wydania zaskarżonej decyzji legitymuje się on okresem pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią wynoszącym 23 lata, 6 miesięcy i 12 dni.

Istota sporu – na etapie postępowania apelacyjnego – sprowadzała się do oceny, czy do okresu pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, zaliczeniu podlega okres służby wojskowej pełnionej od dnia 12 sierpnia 1996r. do dnia 11 sierpnia 1998r. (1 rok, 11 miesięcy i 29 dni), po zakończeniu której ubezpieczony powrócił do dotychczasowego pracodawcy, w terminie nieprzekraczającym 30 dni i wykonywał pracę górniczą pod ziemią.

W tym zakresie Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił i zastosował stan prawny odwołując się przy tym i przytaczając orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Przypomnieć zatem jedynie należy, że w ówczesnym brzmieniu art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019r., poz. 1541 ze zm.) stanowił, iż pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę w zakładzie pracy, w którym był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w tym zakładzie w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

Na gruncie powyższego przepisu utrwalili się natomiast w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądy, zgodnie z którym okres odbywania zasadniczej służby wojskowej, do odbycia której ubezpieczony został powołany w trakcie wykonywania pracy górniczej, zalicza się do stażu pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pod ziemią (por. wyrok Sądu Najwyższego m.in. z 21 stycznia 2014r., I UK 96/13, LEX nr 1498597, z 3 sierpnia 2016r., I UK 238/15, LEX nr 2148664, z 11 sierpnia 2016r., II UK 319/15, LEX nr 2113368, z 25 stycznia 2017r., II UK 628/15, LEX nr 2242369 i z 30 stycznia 2018r., I UK 513/16 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 16 października 2013r., II UZP 6/13, OSNP 2014, nr 3, poz. 42 i z 14 lipca 2016r., III UZP 9/16, OSNP 2017, nr 2, poz. 20).

Sąd Najwyższy zauważył, że do powyższej konkluzji skłania wykładnia językowa powołanego art. 120 ust. 1 (poprzednio art. 108 ust. 1, art. 125 ust. 1) wspomnianej ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej jako *lex specialis*, wzmocniona dodatkowo wykładnią systemową oraz funkcjonalną - art. 85 ust. 1 oraz art. 2 i art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z których wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony Ojczyzny (por. uzasadnienie cytowanego wyżej, jak też powołanego przez Sąd I instancji wyroku Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2016r., I UK 238/15).

Przedstawiony powyżej pogląd w pełni podziela Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę.

W konsekwencji uznać zatem należało, że J. G. posiada wymagany okres pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, zatem spełnia przewidziane w art. 50e przywołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przesłanki do nabycia objętej sporem emerytury.

Mając powyższe na uwadze, skoro apelacja okazała się bezzasadna, Sąd II instancji na mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono po myśli art. 98 § 1 i 3 k.p.c., przy zastosowaniu § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.). Brak było podstaw do zasądzenia tych kosztów za I instancję, gdyż ubezpieczony dopiero w postępowaniu apelacyjnym był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika.

/-/ SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/ SSA B.Torbus /-/ SSO del. M.Andrzejewska (c.v.s.)

Sędzia Przewodniczący Sędzia